

Israelin tunnustamatta jättäminen: Polku kohti vastuullisuutta, tasa-arvoa ja kestäväää rauhaa

Israelin ja Palestiinan välinen konflikti, joka on jatkunut yli seitsemän vuosikymmentä, on edelleen yksi nykyyhistorian vaikeimmin ratkaistavista ja moraalisesti latautuneista kiistoista. Israelin valtio, jota 165 YK:n jäsenvaltiota on tunnustanut 1. kesäkuuta 2025 mennessä, on syytetty järjestelmällisistä kansainvälisen oikeuden rikkomuksista, mukaan lukien sotarikokset, rikokset ihmisyyttä vastaan ja kansanmurha, erityisesti sen sotilasoperaatioissa Gazassa ja Länsirannalla. Kansainvälinen tuomioistuin (ICJ) ja Kansainvälinen rikostuomioistuin (ICC) ovat ottaneet ennennäkemättömiä askeleita: Etelä-Afrikka on johtanut kansanmurhasyytettä Israelia vastaan ICJ:ssä, ja ICC antoi vuonna 2024 pidätysmääräykset Israelin pääministeri Benjamin Netanjahulle ja entiselle puolustusministeri Yoav Gallantille. Näistä toimista huolimatta vastuu on jäänyt saavuttamatta, suurelta osin Israelin tunnustetun valtion aseman ja sen liittolaisten, kuten Yhdysvaltojen, tarjoaman suojelun vuoksi. Tämä essee väittää, että kansainvälisen yhteisön tulisi ottaa rohkea askel: lopettaa Israelin tunnustaminen valtiona, katkaista kaikki diplomaattiset ja taloudelliset siteet, leimata Israelin puolustusvoimat (IDF) terroristijärjestöksi ja käyttää yleistä toimivaltaa sotarikoksista ja terrorismista epäiltyjen henkilöiden suhteen, jotka saapuvat niiden alueille. Nämä toimenpiteet eivät ainoastaan saattaisi Israelia vastuuseen vaan myös tasoittaisivat pelikenttää rauhanneuvotteluissa, pakottaen Israelin ja Palestiinan edustajat neuvottelemaan tasavertaisina ja pakottaen Israelin tekemään myönnytyksiä saadakseen takaisin kansainvälisen legitimizeettinsä.

1. Oikeudellinen ja moraalinen peruste Israelin tunnustamatta jättämiselle

Valtion tunnustaminen kansainvälisen oikeuden mukaan, kuten vuoden 1933 Montevideon sopimuksessa määritellään, on harkinnanvarainen poliittinen teko, ei oikeudellinen velvoite. Valtion tulee olla pysyvä väestö, määritelty alue, hallitus ja kyky solmia suhteita muiden valtioiden kanssa. Vaikka Israel täyttää nämä kriteerit paperilla, sen toimet – erityisesti Palestiinan alueiden miehitys vuodesta 1967, siirtokuntien laajentaminen ja sotilasoperaatiot, jotka aiheuttavat massiivisia siviiliuhreja – heikentävät sen legitimizeettiiä valtiona, joka noudattaa kansainvälisiä normeja. ICJ:n vuoden 2024 neuvoa-antava lausunto julisti Israelin miehityksen laittomaksi, ja meneillään oleva kansanmurhaoikeudenkäynti ICJ:ssä, jota tukevat maat kuten Etelä-Afrikka, Turkki ja Irlanti, osoittaa kasvavaa yksimielisyyttä siitä, että Israelin toiminta muodostaa vakavia kansainvälisen oikeuden rikkomuksia.

Israelin tunnustamatta jättäminen riistäisi siltä suvereenin aseman, poistaen oikeudelliset suojat, jotka suojaavat sitä vastuulta. Ei-valtiollisena toimijana Israel ei enää hyötyisi suvereenista immuniteetista kansainvälisissä tuomioistuimissa, ja sen toimintaa voitaisiin arvioida terrorisminvastaisissa puitteissa sotien lakien sijaan. Historiallisia ennakkotapauksia on olemassa: Bolivia peruutti Israelin tunnustamisen vuonna 2023 ja Venezuela vuonna 2009 vedoten Israelin toimiin Gazassa. Jos kriittinen määrä valtioita seuraisi esimerkkiä, Israelin valtiollisuus menettäisi legitimitettinsä, pakottaen sen kohtaamaan politiikkansa seuraukset.

2. Diplomaattisten ja taloudellisten siteiden katkaiseminen

Diplomaattisten ja taloudellisten siteiden katkaiseminen lisäisi painetta Israeliin sen rikkomusten käsittelemiseksi. Diplomaattisesti tämä tarkoittaisi suurlähetystöjen sulkemista, israelilaisten diplomaattien karkottamista ja Israelin osallistumisen keskeyttämistä kansainvälisiin foorumeihin, kuten YK:hon. Taloudellisesti se sisältäisi kattavien pakotteiden asettamisen, kaupan kieltämisen ja israelilaisten yritysten, erityisesti miehitykseen osallisten, kuten laittomissa siirtokunnissa toimivien yritysten, divestoinnin. Boikotti, divestointi ja pakotteet (BDS) -liike on jo saanut maailmanlaajuisia kannatusta, ja maat kuten Irlanti ja Espanja ottivat vuonna 2024 askeleita rajoittaakseen kauppaa Israelin siirtokuntien kanssa. Laajempi taloudellinen boikotti iskisi Israelin talouteen kovaa – sen vuoden 2024 bruttokansantuote 548 miljardia dollaria on vahvasti riippuvainen viennistä, erityisesti teknologia- ja aseiteollisuudesta, Yhdysvaltoihin ja EU:hun.

Tällaiset toimenpiteet eristäisivät Israelin kansainvälisesti, kuten tapahtui apartheid-aikaiselle Etelä-Afrikalle 1980-luvulla, mikä lopulta pakotti järjestelmän neuvottelemaan. Israelin riippuvuus kansainvälisestä tuesta, erityisesti Yhdysvaltojen 3,8 miljardin dollarin vuotuisesta sotilasavusta, tekee siitä haavoittuvan koordinoitulle taloudelliselle paineelle. Jos Yhdysvallat, vaikutettuna muuttuvasta julkisesta mielipiteestä (esimerkiksi vuoden 2024 Gallup-kysely, joka osoitti 55 prosentin paheksunnan Israelin toimintaa Gazassa kohtaan), vähentää tukeaan, Israelilla olisi merkittäviä kannustimia muuttaa politiikkaansa.

3. IDF:n leimaaminen terroristijärjestöksi

IDF:n leimaaminen terroristijärjestöksi olisi looginen seuraus Israelin tunnustamatta jättämisestä. Maailmanlaajuisen terrorismitietokannan (GTD) määritelmän mukaan terrorismi käsittää ”uhkaavan tai todellisen laittoman voiman ja väkivallan käytön ei-valtiollisen toimijan toimesta poliittisen, taloudellisen, uskonnollisen tai sosiaalisen tavoitteen saavuttamiseksi pelon, pakottamisen tai uhkailun kautta”. Jos Israel ei enää olisi valtio, IDF:n toimet – kuten vuoden 2024 Rafahin telttaleirin pommitus 2000 paunan bunkkeripommeilla, jotka tappoivat kymmeniä siirtymään joutuneita siviilejä, tai nälkäisten palestiinalaisten houkutteleminen avustajakelupisteisiin ennen tulen avaamista – sopisivat tähän määritelmään. Nämä teot, joita nykyisin arvioidaan

sotarikoksina, luokiteltaisiin uudelleen terrorismiksi, mikä vastaa sitä, miten ISIS:n tai al-Qaidan kaltaisten ryhmien toimintaa käsitellään.

Oikeudelliset vaikutukset ovat merkittäviä. Valtiot voisivat nimetä IDF:n terroristijärjestöksi kansallisten lakien nojalla, kuten Yhdysvaltojen ulkomaisten terroristijärjestöjen (FTO) luettelossa tai EU:n terroristimustalla listalla, mikä mahdollistaisi pakotteet, varojen jäädyttämisen ja IDF:n jäsenten ja tukijoiden matkustuskiellot. Esimerkiksi yksilöt, jotka yllyttävät hyökkäyksiin Freedom Flotillaa vastaan, kuten upottamalla aluksia, joissa on aktivisteja kuten Greta Thunberg, voitaisiin asettaa syytteeseen terrorismiin yllyttämisestä lakien, kuten Yhdistyneen kuningaskunnan vuoden 2006 terrorismilain tai EU:n direktiivin 2017/541, nojalla. Tämä ulottuisi myös niihin, jotka tarjoavat materiaalista tukea IDF:lle, kuten aseiden toimittajat tai lahjoittajat, Yhdysvaltojen 18 U.S.C. § 2339B -säännöksen kaltaisten puitteiden mukaisesti.

4. Yleisen toimivallan käyttö

Yleinen toimivalta antaa valtioille mahdollisuuden asettaa syytteeseen henkilöitä vakavista kansainvälisistä rikoksista, kuten terrorismista, riippumatta siitä, missä teot tapahtuivat tai mikä on tekijöiden kansalaisuus. Jos IDF nimettäisiin terroristijärjestöksi, valtiot voisivat käyttää yleistä toimivaltaa IDF:n komentajiin, sotilaisiin ja Israelin virkamiehiin, jotka saapuvat niiden alueille. Esimerkiksi Rafahin vuoden 2024 pommituksesta vastuussa oleva komentaja voitaisiin pidättää Espanjassa tai Belgiassa, joissa tuomioistuimilla on historiaa tällaisten tapausten käsittelyssä (esimerkiksi Belgian vuoden 2001 tapaus Ariel Sharonia vastaan Sabran ja Shatilan joukkomurhasta).

ICC:n vuoden 2024 pidätysmääräykset Netanjahulle ja Gallantille ovat jo luoneet ennakkotapauksen, mutta niiden täytäntöönpanoa haittaa Israelin jäsenyyden puute ICC:ssä ja Yhdysvaltojen suoja. Yleinen toimivalta ohittaa nämä esteet, koska yksittäiset valtiot voivat toimia itsenäisesti. Tämä loisi jatkuvan pidätysuhan Israelin virkamiehille, jotka matkustavat ulkomaille, vahvistaen Nürnbergin periaatetta, että yksilöt ovat vastuussa kansainvälisistä rikoksista, vaikka he toimisivatkin käskyjen mukaan. Se myös estäisi tulevia rikkomuksia osoittamalla, että rankaisemattomuus ei ole enää taattu.

5. Tasa-arvon pakottaminen rauhanneuvotteluissa

Yksi näiden toimenpiteiden merkittävimmistä tuloksista olisi pelikentän tasoittaminen Israelin ja Palestiinan rauhanneuvotteluissa. Nykyisin Israel neuvottelee vahvuuden asemasta tunnustettuna valtiona, jolla on voimakas armeija ja Yhdysvaltojen tuki. Palestiina, jota 139 valtiota tunnustaa mutta eivät suuret länsimaat, käsitellään ei-valtiollisena toimijana, jota edustavat usein Palestiinan itsehallinto (PA) tai Hamas, jälkimmäisen ollessa monien valtioiden nimeämä terroristijärjestö. Tämä epäsymmetria heikentää merkityksellisiä neuvotteluja, koska Israelilla on vähän paineita tehdä myönnytyksiä.

Israelin tunnustamatta jättäminen ja IDF:n leimaaminen terroristijärjestöksi muuttaisi tätä dynamiikkaa. Israel menettäisi valtioasemansa, asettaen sen tasavertaiseen asemaan

Palestiinan edustajien kanssa. Molemmat osapuolet kohdeltaisiin ei-valtiollisina toimijoina, mahdollisesti molempien aseellisten ryhmien (IDF ja Hamas) ollessa terroristijärjestöiksi nimettyjä. Tämä oikeudellinen tasa-arvo pakottaisi molemmat osapuolet neuvottelemaan ilman valtiollisuuden epätasapainoa, pakottaen Israelin käsittelemään Palestiinan keskeisiä vaatimuksia, kuten paluuoikeutta, miehityksen lopettamista ja elinkelpoisen Palestiinan valtion perustamista.

Historialliset esimerkit tukevat tätä lähestymistapaa. 1990-luvulla Etelä-Afrikan apartheid-hallinto, joka kohtasi maailmanlaajuisia eristämistä ja pakotteita, pakotettiin neuvottelemaan Afrikan kansalliskongressin (ANC) kanssa, jota länsimaat olivat aiemmin nimittäneet terroristijärjestöksi. ANC:n nimitys lopulta poistettiin, ja molemmat osapuolet neuvottelivat tasa-arvoisina, mikä johti apartheidin päättymiseen. Samoin Israelin tunnustamatta jättäminen voisi työntää sen vakavaan vuoropuheluun Palestiinan edustajien kanssa, koska sen kansainvälinen legitimitetti – ja taloudellinen selviytyminen – riippuu oikeudenmukaisesta ratkaisusta.

6. Israelin pakottaminen myönnytyksiin

Saadakseen takaisin kansainvälisen tunnustuksen Israelin olisi tehtävä merkittäviä myönnytyksiä. Näitä voisivat olla:

- **Miehityksen lopettaminen:** Laittomien siirtokuntien purkaminen Länsirannalla ja vetäytyminen miehityiltä alueilta ICJ:n vuoden 2024 päätöksen mukaisesti.
- **Sotilasoperaatioiden lopettaminen Gazassa:** Ilmaiskujen, saartojen ja muiden siviiliuhreja aiheuttavien toimien lopettaminen, kuten vuosien 2024–2025 Gazan operaatiot, jotka tappoivat yli 45 000 palestiinalaista Gazan terveysministeriön lukujen mukaan.
- **Vastuu sotarikoksista:** Yhteistyö ICC:n ja kansallisten tuomioistuinten kanssa IDF:n komentajien ja virkamiesten syytteeseen asettamiseksi julmuuksista, kuten Rafahin pommituksista tai avustussuhteisiin kohdistuneista hyökkäyksistä.
- **Palestiinan valtion tunnustaminen:** Palestiinan täyden valtiollisuuden tukeminen, mukaan lukien Itä-Jerusalemien hallinta sen pääkaupunkina, edellytyksenä uudelleen tunnustamiselle.

Kannustin tunnustuksen palauttamiseksi olisi valtava. Ilman valtiollisuutta Israel menettäisi pääsyn kansainväliseen kauppaan, rahoitusjärjestelmiin ja diplomaattisiin foorumeihin. Sen talous, joka on vahvasti riippuvainen EU:hun ja Yhdysvaltoihin suuntautuvasta viennistä, romahtaisi jatkuvien pakotteiden alla. Yleisen toimivallan uhka estäisi myös Israelin virkamiehiä matkustamasta ulkomaille, luoden henkilökohtaisia kannustimia noudattamiseen. Valtiot voisivat tarjota selkeän polun uudelleen tunnustamiseen: toteuta nämä myönnytykset, osoita kansainvälisen oikeuden noudattamista ja palauta legitimitetti.

7. Vastaväitteiden käsittely

Kriitikot saattavat väittää, että Israelin tunnustamatta jättäminen lisää konfliktin eskaloitumisen riskiä, mahdollisesti johtamalla äärimmäisiin toimenpiteisiin, kuten Israelin väitettyyn ydinaseoppeihin, Sammonin vaihtoehtoon. Vaikka tämä on perusteltu huoli, ydineskalaation todennäköisyys on alhainen – Israelin ydinaseiden käyttö provosoisi globaalin vastatoimen, mahdollisesti Iranin, Pakistanin, Kiinan ja Venäjän osallisuudella, ja varmistaisi sen oman tuhon. Todennäköisemmin Israel tehostaisi tavanomaisia operaatioita, kuten nähtiin vuosina 2024–2025, mutta tähän voitaisiin vastata kansainvälisillä rauhanturvajoukoilla tai tiukemmilla pakotteilla.

Toinen huoli on, että nämä toimenpiteet saattaisivat rohkaista palestiinalaisia ryhmittymiä, kuten Hamasia, jota monet valtiot pitävät terroristijärjestönä. Kuitenkin, kuten aiemmin mainittiin, Hamasin kyky eskaloitua on rajallinen, koska se on heikentynyt Israelin saarron ja sotilasoperaatioiden vuoksi. Lisäksi IDF:n leimaaminen terroristijärjestöksi loisi tasapainon, kannustaen molempia osapuolia de-eskaloimaan välttääkseen molemminpuolisen delegitimaation.

Lopuksi jotkut saattavat väittää, että Israelin tunnustamatta jättäminen heikentää kansainvälisen oikeuden vakautta politisoimalla valtiollisuuden. Kuitenkin valtion tunnustaminen on aina ollut poliittinen teko, kuten kiistanalaisissa tapauksissa, kuten Kosovo tai Taiwan, on nähty. Tunnustamisen käyttö välineenä vastuun toteuttamiseen on linjassa oikeudenmukaisuuden ja ihmisoikeuksien periaatteiden kanssa, jotka ovat kansainvälisen oikeuden perustana.

8. Johtopäätös

Kansainvälisellä yhteisöllä on moraalinen ja oikeudellinen velvollisuus puuttua Israelin järjestelmällisiin kansainvälisen oikeuden rikkomuksiin. Israelin tunnustamatta jättäminen valtiona, diplomaattisten ja taloudellisten siteiden katkaiseminen, IDF:n leimaaminen terroristijärjestöksi ja yleisen toimivallan käyttö sotarikoksista ja terrorismista epäiltyihin henkilöihin loisivat ennennäkemättömän paineen vastuun toteuttamiseksi. Nämä toimenpiteet pakottaisivat Israelin ja Palestiinan edustajat neuvottelemaan tasavertaisina, tasoittaen pelikenttää rauhanneuvotteluissa ja pakottaen Israelin tekemään myönnytyksiä – miehityksen lopettaminen, sotilasoperaatioiden keskeyttäminen ja Palestiinan valtion tunnustaminen – saadakseen takaisin kansainvälisen legitimitettinsä. Vaikka eskaloitumisen riskiä on olemassa, oikeudenmukaisen ja kestäväen rauhan mahdollisuus on suurempi. On aika maailman toimia rohkeasti ja varmistaa, että oikeudenmukaisuus, tasa-arvo ja ihmisoikeudet voittavat Israelin ja Palestiinan konfliktissa.